

97

1840:XXIX. tc., “A zsidókról”

I r o d a l o m :

Marchali Henrik, *A legújabb kor története, 1825–1880* (Történelmi Könyvtár, 9) (Budapest: *, 1890)

Groszmann Zsigmond, *A magyar zsidók V. Ferdinánd alatt (1835–1848)* (Budapest: Az “Egyenlőség” Könyvkiadóhivatala, 1916)

(a) Dubraviczky Simon (?–1849), Pest vármegye országgyűlési követe, Törvényjavaslat, 1840. március 9

Ú j a b b k i a d á s :

Groszmann Zsigmond, *A magyar zsidók V. Ferdinánd alatt (1835–1848)* (Budapest: Az “Egyenlőség” Könyvkiadóhivatala, 1916), p. 6

1. §. A türelmi adó eltöröltetik.

2. §. A zsidók az ország egyéb nem-nemes lakosai által gyakorlott minden polgári jogokban a magyar szent korona alatt mindenütt egyaránt részesíttetnek.

(b) Az országgyűlés alsó tábláján elfogadott javaslat pontjai, 1840. március 24

Ú j a b b k i a d á s :

Bernstein Béla, *A negyvennyolcas magyar szabadságharc és a zsidók* (1898; 1939²; új lenyomatban: H. n. [Budapest]: Múlt és Jövő Kiadó, 1998), p. 13

(...)

1. A türelmi adó az ország RR-nek tudta és megegyezése nélkül vetttévén ki, és az ország törvényhatóságának befolyása nélkül szedetvén be, az adózásnak ezen nemét sem az alkotmány fogalmával általán véve, sem pedig a honi alkotmánnyal különösen megegyeztetni nem lehet; de ezenkívül amellet, hogy az elébbi századokban a zsidók ellen gyakorlott üldözések emlékét hordja magával, az adóztatás józan elvével is ellenkezik, mert ennek egyedüli alapja a polgári haszon. – Ennélfogva a KK. és RR. azt óhajtánák, hogy ezen úgynevezett türelmi adó szüntessék meg.

2. A polgárosítás eszméje már magában foglalja mindazon jogokat, melyek nem kiváltságosak – ezeknél kevesebbet adni annyi lenne, mint tágítani ugyan a türelem bilincsin, könnyíteni a zsidók anyagi állapotján, de korántsem éretnék el azon cél, melyet a KK. és RR. a törvény hozatalában kitűzve lenni vélnek, ú(gy)m(int) hogy a zsidóknak mint polgároknak érdeke minden tekintetben a közállomány érdekével összelvesztassék; a KK. és RR. tehát kimondatni kívánják azt is, hogy a zsidók a nem nemesek minden polgári jogaiban részesíttessenek.

(...)

[A törvényjavaslat]

1. §. A türelmi adó eltöröltetik.

2. §. A zsidók az ország egyéb nem-nemes lakosai által gyakorlott minden polgári jogokban a magyar szent korona alatt mindenütt egyaránt részesíttetnek.

(c) A főrendi tábla válasza, 1840. március 31¹

(...)

a) A türelmi adós a zsidóknak nemesi jószágok haszonbélrejelhetésétől eltérítésük, mint egyébiránt is csak felsőbb rendeleteken alapuló oly szabályok, melyeknek megszüntetése már az ország sérelmei s kívánatai között is sok ízben sürgettetett, eltöröltetni szorgalmaztassék.

b) Hogy törvény által jelentessék ki, miszerint a zsidók jövőben az országnak minden városaiban és vidékeiben szabadon lakhassanak.

c) Hogy amennyiben ügyességüknél fogva alkalmasak lennének, vallásuk mindennemű mesterségi céhekben és kalmári társaságokban fölvételüknek akadályul ne szolgálhasson; s valamint ez, úgy

d) Az is törvényesen állapíttassék meg, hogy jövőben nemcsak jobbágytelkeket, hanem minden sz. kir. vagy kiváltságos városokban is polgári fundusokat szabadon szerezniök lehessen.

(d) 1840:XXIX. tc., “A zsidókról”, 1840. május 13

Ú j a b b k i a d á s o k :

Márkus Dezső, szerk., *1836–1868. évi törvénycikkek* (Corpus Juris Hungarici, 1000–1895 / Magyar Törvénytár. Milleniumi emlékkiadás) (Budapest: Franklin-Társulat, 1896), pp. 175–176

Bernstein Béla, *A negyvennyolcas magyar szabadságharc és a zsidók* (1898; 1939²; új lenyomatban: H. n. [Budapest]: Múlt és Jövő Kiadó, 1998), pp. 14–15

Singer Jakab, “Temesmegye és a zsidók polgárosítása”, in: *Évkönyv, 1907* (Budapest: Izr. Magyar Irodalmi Társulat, 1907), pp. 145–162; az idézet: p. 157 sk.

Groszmann Zsigmond, *A magyar zsidók V. Ferdinánd alatt (1835–1848)* (Budapest: Az “Egyenlőség” Könyvkiadóhivatala, 1916), p. 8–9

Venetianer Lajos, *A magyar zsidóság története, különös tekintettel gazdasági és művelődési fejlődésére a XIX. században* (Budapest: Fővárosi Nyomda Rt., 1922), második, rövidített kiadás (Budapest: Könyvértékesítő Vállalat, 1986), p. 102

Szigethy Gábor, apud: Eötvös József, *A zsidók emancipációja* (Gondolkodó Magyarok) (Budapest: Magvető Kiadó, 1981), pp. 74–75

Prepuk Anikó, apud: Gonda László, *A zsidóság Magyarországon, 1526–1945* (Budapest: Századvég Kiadó, 1992), pp. 269–270

Pajkossy Gábor, szerk., *Magyarország története a 19. században* (Osiris Tankönyvek) (Budapest: Osiris Kiadó, 2003), pp. 142–143

Addig is, míg a zsidók állapotjáról a törvény bővebben rendelkezik,² ezúttal határoztatik:

¹ Szögyén László, a főrendiház tagja az 1867:XVII. tc. főrendiházi vitájában: “(...) A főrendek ezen válaszüzenetét nekem volt szerencsém akkor mint nádori ítélőmesternek szerkeszteni, és meg kell vallanom, azon üzenetet lelkiismeretem erőszakolásával voltam kénytelen szerkeszteni, mert én már akkor a főrendiház kisebbségével eljöttnek hittem az időpontot, hogy az izraelitáknak tágasabb jogkör nyújtása szükséges...”

² E tc. az 1867:XVII. tc. rendelkezései folytán hatályát, helyesebben: jelentőségét veszítette.

1. §. Mindazon zsidók, kik az Országban vagy kapcsolt Részekben születtek, valamint szinte azok is, kik az itteni lakásra törvényes úton engedelmet nyertek, ha ellenök erkölcsi magokviseletök tekintetéből bebizonyított alapos kifogás nincsen, az egész Országban és kapcsolt Részekben akárhol szabadon lakhatnak, – kivéven egyedül az 1791-dik esztendei xxxviii. törvénycikkelyben említett bánya-városokat s azon helyeket, melyekből a bányák és bányászati intézetek tekintetéből törvényes régi szokás mellett jelenleg kizárva vannak.

2. §. A fennálló feltételek mellett gyárokat a zsidók is állíthatnak, kereskedést és mesterségeket akár maguk kezükre, akár vallásukbeli legények segítségével is űzhetnek, s ifjaikat ezekben taníthatják, – azon tudományokat pedig és szép mesterségeket, miknek gyakorlatában eddig is voltak, ezután is gyakorolhatják.

3. §. Egyébiránt köteleztetnek, hogy állandó vezeték- és tulajdonnevekkel éljenek, a születendők pedig vallásuk papjai által vezetendő anyakönyvben bejegyeztessenek; – továbbá kötelesek

4. §. Minden oklevelet és szerződéseket a hazában és a kapcsolt részekben divatozó élő nyelven szerkesztetni.

5. §. Amennyiben az izraeliták polgári telkeknek (fundus) szabad szerzhetése gyakorlatában lennének, az ily városokban ezen gyakorlat jövendőre nézve is megállapíttatik.

6. §. Minden ezen törvénnyel ellenkező törvény, szokás, rendelet vagy határozat eltöröltetik és megszüntetik.